ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Plzni rozhodl v hlavním líčení konaném dne 20.listopadu 2001 v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Zdeňka Minaříka a přísedících Anny Bělohradské a Jana Hlavsy **takto:**

Obžalovaní

Jiří Čepl,

nar. [redacted] 1958 v Chebu, trvale bytem Františkovy Lázně, [redacted], okr. Cheb, dělník Zemědělské společnosti Zephir Františkovy Lázně, okr. Cheb,

Milan Kubec,

nar. [redacted] 1958 v Táboře, trvale bytem Šebířov [redacted] Mladá Vožice, okr. Tábor, soukromý podnikatel

se zprošťují

podle § 226 písm.b) tr.ř. obžaloby Krajského státního zástupce v Plzni ze dne 31.8.2000, sp.zn. 2 KZv 53/98 pro skutek, kterého se měli dopustit tím, že:

dne 15.5.1977 kolem 00.30 hodin v Poběžovicích, okr. Domažlice, při výkonu služby, jako členové dvoučlenné poplachové hlídky Pohraniční stráže pověřené kontrolou osobních dokladů osob pohybujících se v blízkosti jejich stanoviště, při pronásledování Jozefa Blaško, nar. 11.10.1957, který jim nepředložil osobní doklad a dal se na útěk směrem do obce, tedy do vnitrozemí, tohoto před domem č.p. 108 smrtelně zranili při jeho zakolísání a následném pádu na zem střelbou ze samopalu,vzor 58, ráže 7,62 mm; poškozený Jozef Blaško utrpěl průstřel levé poloviny lebky pronikající levou mozkovou polokoulí z týlního do spánkového laloku s vícečetnými puklinami v kostech levé poloviny lební klenby a spodiny, nevelkým zakrvácením nad a pod tvrdou plenu mozkovou v levé polovině lebky, zakrvácení do omozečnic, rozsáhlé rozhmoždění mozkové tkáně v průběhu střelného kanálu a víceložiskového pohmoždění mozku a v důsledku tohoto zranění ve O3.40 hod dne 16.5.1977 zemřel v Domažlické nemocnici,

t e d y jinému měli úmyslně způsobit těžkou újmu na zdraví, a tímto činem měli způsobit smrt

čímž měli spáchat

trestný čin ublížení na zdraví podle § 222 odst. l, 2 písm. b) tr.z. ve znění zákona č. 113/1973 Sb., ve formě spolupachatelství podle § 9 odst. 1 tr.zák.

O d ů v o d n ě n í

Po provedeném dokazování v průběhu hlavního líčení byl zjištěn následující skutkový stav:

Obžalovaní Milan Kubec a Jiří Čepl nastoupili dne 31.3.1977 vojenskou základní službu u tehdejší 9. brigády Pohraniční stráže v Domažlicích, kde byli bezprostředně po nástupu zařazeni do základního výcviku (tzv. přijímače) a k výkonu tohoto výcviku byli zařazeni do 6. výcvikové roty v Poběžovicích. Před nástupem vojenské základní služby byl obžalovaný Jiří Čepl zaměstnán jako traktorista a druhý obžalovaný Milan Kubec jako zedník, oba bez jakékoli politické příslušnosti. Dne 14.05.1977 ve 21.27 hod. došlo k narušení tzv. signální stěny (součást ženijního zařízení na státní hranici) v úseku jednotky Hraničná ve směru od státní hranice do vnitrozemí. Muž, který byl zde při překonávání spatřen na slovní výzvy i čtyři výstřely do vzduchu hlídky tehdejší Pohraniční stráže nezastavil a prchal do vnitrozemí. Služební pes sledoval stopu až do osady Závist, kde jí ztratil. Týž den bezprostředně po této události byl vyhlášen i poplach u výcvikové jednotky Poběžovice, kde byly zařazeni tehdy oba obžalovaní. Rozkazem velitele této jednotky byli oba obžalovaní zařazeni do tzv. clony s cílem blokovat postup „narušitele" na čáře Mostek-Bezvěrov-Mutěnín-Poběžovice-Postřekov-Výhledy. Oba obžalovaní nastoupili do hlídky ve služebním stejnokroji, vyzbrojeni samopalem vz. 58 s 30 ks ostrých nábojů. Služebním vozidlem byli dopraveni na stanoviště, které jim určil velitel clony. Na jím určeném stanovišti měli podle rozkazu provádět perlustraci osob za účelem odhalení a zadržení údajného „narušitele" státní hranice, který měl podle rozkazu prchat do vnitrozemí. Do takovéto ostré bojové akce byli oba zařazeni vůbec poprvé po provedené přísaze i po nástupu na vojenskou základní službu..

Velitelem clony byli vysazeni na místě, které sami předtím neznali, nevěděli a ani nebyli instruováni velitelem, jak daleko je státní hranice, či zda toto místo, kde měli vykonávat svoji pravomoc, byla v tzv. hraničním pásmu, nebo mimo toto hraniční pásmo. Oba obžalovaní však předpokládali, že byli vysazeni svými veliteli na takovém místě, kde mohli plnit vydaný rozkaz, tzn. perlustrovat procházející osoby a zadržet eventuelně osobu narušitele státní hranice. O osobě, která narušila státní hranici jim z rozkazu nebylo nic bližšího známo, tedy ani to zda je ozbrojena či nikoliv..Na stanovišti, které se nacházelo na křižovatce ve tvaru „T" a to silnic Mnichov, Drahotín a Poběžovice, prováděli průběžnou kontrolu všech pěšky pohybujících se osob. Asi kolem 01.30 hod. dne 15.05.1977 přišla na místo jejich stanoviště ve směru od obce Mnichov osoba, která si na křižovatce rozsvítila baterku a s pomocí světla si prohlížela rozcestníky, umístěné na této křižovatce. Když tehdy vojín základní služby, nyní obžalovaný Kubec vystoupil z úkrytu a vyzval osobu slovy „Pohraniční hlídka, žádám o předložení osobních dokladů", tak se tato osoba vůči němu obrátila, posvítila si na něho baterkou. Po krátkém osvitu baterku zhasla, přičemž se dala na útěk směrem do obce Poběžovice. Oba obžalovaní po této reakci muže dospěli shodně k závěru, že se jedná právě o osobu „narušitele", kterého měli na základě vydaného rozkazu zadržet. Když tento muž ani na opakované výzvy k zastavení nereagoval a nadále prchal, bylo ze strany obou členů hlídky, nyní obžalovaných, použito služební zbraně, a to výstřely do vzduchu. Osoba na tyto výstřely a ani na výzvy k zastavení však nereagovala a utíkala dál. Na začátku obce se ztratila mezi domy. Po zaregistrování osoby ve světle baterky, se tato zvedla a začala před hlídkou mezi domy znovu utíkat, přičemž ze strany obžalovaných bylo použito znovu samopalu k výstřelům do vzduchu. Krátce na to oba obžalovaní nalezli ležet zraněného muže před domem čp. 8. Po přivolání pomoci byl zraněný na místě ošetřen a následně převezen do domažlické nemocnice. Bylo zjištěno, že utrpěl průstřel levé poloviny lebky, pronikající levou mozkovou polokoulí z týlního do spánkového laloku s vícečetnými puklinami v kostech levé poloviny lební klenby a spodiny s nevelkým zakrvácením nad a pod tvrdou plenou mozkovou v levé polovině lebky, zakrvácení do omozečnic, rozsáhlé zhmoždění mozkové tkáně v průběhu střelného kanálu a víceložiskové pohmoždění mozku a v důsledku těchto zranění dne 16.05.1977 v 03.40 hod. zemřel v domažlické nemocnici. Dodatečným šetřením tehdejších policejních orgánů bylo zjištěno, že zraněným a později zemřelým je pan Jozef Blaško, narozený 11.10.1957. Střela, která způsobila smrtelné zranění poškozeného, na místě střelby a zásahu poškozeného nalezena nebyla, a tudíž nebyla ani zajištěna. Nedošlo tedy k identifikaci konkrétní zbraně, ze které byl vypálen zraňující či smrtící projektil, který zasáhl poškozeného Blaško. Nebylo tedy ve svém důsledku vůbec zjištěno, kdo tento projektil ze své zbraně vypálil. Celkem bylo vystřeleno 17 nábojů, když z toho čtyři zasáhly budovu v obci Poběžovice ve výši 130 - 240 cm od země a jedna samotného poškozeného. Dalším šetřením tehdejších policejních orgánů bylo zjištěno, že poškozený Jozef Blaško byl tou osobou, která dne dne 14.05.1977 ve 21.30 hod. v prostoru státní hranice byla přistižena hlídkou tehdejší Pohraniční stráže při překonávání technických zařízení (zeleného pásu, signální stěny). Při ohledání narušení státní hranice v prostoru Závist byly nalezeny věci jednak z majetku Josefa Růžičky ze Svítkova u Pardubic, kterému byly odcizeny při vloupání do restaurace ve Svítkově, a dále byly nalezeny věci dalšího poškozeného Josefa Štěpánka z Dašic, když tyto věci byly odcizeny dne 11.05.1977. Oba poškození bezpečně tyto zajištěné věci, tehdy odcizení, poznali jako své vlaastní. Na základě daktyloskopické expertizy bylo potvrzeno, že otisky nalezené na místě vloupání jsou shodné s otisky poškozeného Jozefa Blaško. Bylo tedy potvrzeno, že osoba, která chtěla překročit státní hranici, je osoba poškozeného Jozefa Blaško, i to, že se jedná o osobu, která dříve páchala kriminální trestnou činnost na území republiky. Použití služební zbraně bylo tehdejšími nadřízenými obžalovaných i Vojenskou obvodovou prokuraturou vyhodnoceno jako oprávněné, tedy v souladu se zákonem.

Obž. Milan Kubec u hlavního líčení (čl. 331-339) uvedl stejné skutečnosti jako v přípravném řízení, když uvedl, za jakých okolností a kým byli se spoluobžalovaným Čeplem vysláni na určené stanoviště. Jejich úkolem na místě bylo kontrolovat procházející osoby. Nikdo nebyl určen jako velitel hlídky. Přesto se domluvili, že střídavě budou provádět kontrolu procházejících osob. Ukrývali se, neboť jim bylo řečeno, že pachatelé mohou být ozbrojeni, aby to nepodceňovali. Když se potom přiblížila silueta postavy a někdo ho vyzval k předložení dokladů, tak se osoba dala na útěk směrem doprava po silnici do Poběžovic. Žádali jej, aby zastavil, což on neučinil. Výzvy opakovali, ale on nezastavil..Oba se za ním rozběhli, měl náskok cca 20 m. Byly další výzvy a varovné výstřely do vzduchu. Ani poté nezastavil. Potom postava zmizela na jedné straně silnice, hledali jí. Při tomto hledání pak opět uslyšel výstřely a podíval se v jejich směru. To už bylo ve vesnici, uviděl, že padá člověk. Bylo to asi 20 m od něj. Poté co člověk padl, dal krátkou dávku do vzduchu na přivolání posily. Na to, že tehdy řekl Čeplovi, „tys ho střelil", si již nepamatoval i když na druhé staně připustil, že to mohl říci, když je to ve výslechu napsané (čl. 332). Rozhodně popřel, že by střílel proti pronásledované osobě, když uvedl, že střílel pouze do vzduchu. Jednalo se o první akci po nástupu na vojenskou základní službu. Nikdo jim neřekl, jak daleko je stanoviště od státní hranice, Nevěděl ani, zda je vysazen v tehdejším hraničním pásmu či mimo něj. To, že se jedná o „narušitele", usoudil z jeho jednání, zejména, když se po vyzvání k předložení osobních dokladů dal na útěk. Podle něj nebylo možno osobu, kterou považovali za narušitele, jiným způsobem zadržet. Měl za to, že když vystřelí do vzduchu, že zastaví, jako by to jinak udělal každý jiný člověk. On však se nezastavil s utíkal po výstřelech dál. To, že řekl Čeplovi „tys ho zasáhl" bylo asi proto, že on tehdy nestřílel poslední na výstrahu. Tehdy to bylo složité, když nevěděli, zda není skutečně ozbrojen a proto také mezi sebou v hlídce udržovali větší rozestupy. Sám neviděl, že by obž. Čepl střílel proti tomu muži, byla tam tma, nebylo dobře vidět. Sám vystřelil 4 až 5 ran do vzduchu a potom ještě dávku na přivolání pomoci. Ve výcviku byli cvičeni pouze ke střelbě vleže, střelbu při chůzi či běhu necvičili. Byl seznámen s předpisy týkající se použití zbraně i s dalšími předpisy souvisejícími s výkonem jejich pravomoci.

Obž. Jiří Čepl při hlavním líčení uvedl, že si již na všechny skutečnosti přesně nepamatuje a proto požádal, aby jeho výpovědi z přípravného řízení byly přečteny s tím, že bude dále odpovídat na položené otázky (čl. 334-338). Postupem podle § 207 odst. 2 tr.ř. byly pak výpovědi na čl. 26-27,30-34 přečteny. Stejně jako předchozí obžalovaný doznal, že byl členem hlídky Pohraniční stráže ve stejnokroji, zařazený do clony, která byla vytvořena na základě rozkazu jejich velitele, přičemž jim bylo uloženo kontrolovat a následně zadržet osobu narušitele, který se měl podle rozkazu pokusit překonat státní hranici ve směru do Spolkové republiky Německo a měl postupovat po vyrušení do vnitrozemí. Prováděli bez problémů kontroly několika procházejících osob. Nevěděl rovněž , kde se nachází, tedy jak daleko je státní hranice, zda jde o tehdejší hraniční pásmo či nikoliv. V nočních hodinách k jejich stanovišti se potom přiblížila na křižovatku osoba, která baterkou prohlížela na křižovatce rozcestníky. Když jeden z hlídky přistoupil k této osobě za účelem perlustrace, osoba zhasla baterku a dala se na útěk směrem do obce. Měl za to, že jde o osobu „narušitele", kterého měli podle rozkazu zadržet. Muž nereagoval na výzvy k zastavení a když neustále utíkal a nebylo možné jej dostihnout, použil zbraně k výstřelu do vzduchu s tím, že měl za to, že po výstřelu tento muž zastaví. On však stále pokračoval v útěku a tak jej pronásledovali až do obce, kterou neznal, neboť byl vysazen v noci a nevěděl, kde je. V obci též použili výstřely do vzduchu, přičemž po nějaké době našli muže ležet zraněného. Zbraň použil pouze ke střelbě do vzduchu. Stejně jako předchozí obžalovaný popřel, že by měl v úmyslu prchající osobu zasáhnout střelou ze samopalu, způsobit mu zranění či usmrtit.

Jejich cílem bylo pouze osobu „narušitele" zadržet. S použitím zbraně byl seznámen stejně jako obžalovaný Kubec a také absolvoval stejné střelby ze samopalu vz. 58 s ostrou municí.

Ve stejném duchu se nesly i závěrečné řeči obou obžalovaných a jejich obhájců.

Soud k této věci, která se stala před více jak 24 lety, měl z té doby k dispozici asi tři skupiny důkazů. Za prvé samotný vyšetřovací spis, kde prováděl vyšetřování vyšetřovatel úřadu ÚDV spis.zn. ÚDV 5/VT-98 s dobovými listinnými důkazy, za druhé spis tehdejšího odboru vyšetřování státní bezpečnosti KS SNB Plzeň sp.zn. VS-ČVS: 105/77 a za třetí spis tehdejší Vojenské obvodové prokuratury v Plzni sp.zn. 5 OPN 634/77.

Na tomto místě soud považuje na nutné uvést, že mohl vycházet pouze z důkazů, které byly provedeny v souladu se současným platným trestním řádem či dalšími zákony a předpisy, které jsou v souladu nejen s Ústavou České republiky, ale i Listinou práv a svobod. V tomto směru nemohl použít výpovědi obžalovaných či dalších svědků z tehdejšího vyšetřování, kdy zejména obžalovaní zde vystupovali v jiném procesním postavení a byly provedeny před sdělením obvinění vůči oběma obžalovaným.

Ve spise tehdejší K[redacted]ské správy SNB, odboru vyšetřování StB bylo vedeno trestní stíhání pro pokus trestného činu opuštění republiky podle § 8 odst. 1, § 109 odst. 1, tehdy účinného trestního zákona. Také veškeré vyšetřovatelem prováděné důkazy směřují ke skutku týkajícího se pokusu překročení státní hranice ze stany Jozefa Blažko. Z listinných důkazů bylo ze seznamu zjištěno, že k narušení tzv. signální stěny mělo dojít dne 14.5.1977 v 21.27 hod. Tehdejší hlídkou byl spatřen muž překonávající tuto stěnu ve směru do vnitrozemí. Hlídce na výzvu ani na varovný výstřel do vzduchu však nezastavil. Po vyhlášení poplachu bylo tehdejší poplachovou hlídkou provedeno ohledání místa činu, kde došlo k narušení. Při ohledání byla nalezena, v blízkosti krmelce pro zvěř (čl. 6 a 67), aktovka s věcmi, na trase postupu tehdy tzv. „narušitele" .Zraněnému byla, podle lékařské zprávy (čl. 49), poskytnuta lékařská pomoc dne 15.5.1977 kolem 1.30 hod Kdy a s jakým poraněním došlo k převozu poškozeného Blažko do domažlické nemocnice je patrno ze zprávy (čl. 50), kde je rovněž uvedena doba jeho smrti. Poškozeného, podle protokolu (čl. 51-53), identifikoval dne 19.05.1977 jeho otec Jozef Blaško, přičemž jeho totožnost byla též potvrzena i daktyloskopickou expertizou (č.l. 56). Pokus o překročení státní hranice poškozeným Jozefem Blaškem, místo nálezu věcí, jsou zachyceny v ohledání místa činu i plánku (č.l. 55-66) i fotodokumentací (č.l. 67 - 70). Stanoviště hlídky, na kterém vykonávali oba obžalovaní svoji pravomoc, je patrno z tehdejší fotodokumentace (č.l.71, 72) a směr pronásledování z listin (č.l.72, 75). Z protokolu o provedené soudní pitvě (č.l. 92 - 94) i fotodokumentace (č.l. 80 - 81) je potvrzeno poranění, které je uvedeno ve zjištěném skutkovém stavu. POdle protokolu, byl poškozený zasažen jen jednou střelou, když vstřel byl zjištěn na rozhraní temene a týlu vlevo a výstřel na rozhraní spánkové a temenní krajiny. Podle znalců nešlo o střelbu zblízka, nýbrž z větší vzdálenosti, minimálně než je délka hlavně použité zbraně. Zranění bylo způsobeno jedním projektilem z ruční palné zbraně vyšší razance, ráže 7 - 8 mm. Znalci připouštějí, že se mohlo jednat právě o vojenský samopal. Samotné ohledání místa činu je pak dokumentováno protokolem, fotografiemi (č.l. 94 - 98) plánkem na (č.l. 99 - 100). Znovu na tomto místě soud považuje za nutné zdůraznit, že nemohl krom výslechu svědků z tohoto spisu použít jako důkaz i dokumentaci k tzv. rekonstrukci (č.l. 77, 79), neboť oba obžalovaní před tímto úkonem vystupovali ve zcela jiném postavení, v postavení svědků, nebyli tedy řádně poučeni jako obvinění a nebylo jim tedy ani obvinění sděleno. Trestnou činnost kriminálního charakteru poškozeného Jozefa Blažko dokumentuje především daktyloskopická expertíza-srovnání otisků prstů u vloupání ve Svítkově, kde byla nalezena

shoda otisků poškozeného.Josefa Blaško a pachatele vloupání (čl. 61), přičemž právě nalezená taška a v ní kapesní nůž v blízkosti krmelce pocházela z tohoto vloupání v obci Svítkov u Pardubic, přičemž poškozený Josef Růžička tuto tašku bezpečně poznal. Rovněž tak bezpečně poznal nůž jako svůj majetek Josef Štěpánek, když tyto věci jim byly právě při tomto vloupání odcizeny (čl. 108-109). Trestní stíhání ve věci pokusu opuštění republiky podle § 8 odt. L, k § 109 odst. l tehdy účinného tr. zákona bylo zastaveno vyšetřovatelem dne 12.8.1977 s přihlédnutím k § 11 odst. l tr.ř. Další podezření z kriminální trestné činnosti poškozeného Josefa Blažko vyplývá z dálnopisu (čl. 121).

Z výslechu svědků, provedeného v hlavním líčení, a to Miroslava Krejčího(čl 341-343), tehdejšího zástupce velitele motostřelecké roty výcvikového praporu, Miroslava Macháčka (čl. 344-347), tehdejšího zástupce velitele výcvikového praporu a dalších důstojníků či praporčíků tehdejší PS Štefana Krejčího, Josefa Franty, Jiřího Trantírka (čl. 376) stejně tak i tehdejších příslušníků VB - kriminalistického technika Josefa Kulhánka (čl. 343-344), Karla Plášila (čl. 376) i bývalého vyšetřovatele tehdejšího StB Václava Chalupy (čl. 374-5), nebyly zjištěny žádné podstatné skutečnosti k samotnému spáchání trestného činu, když se u těchto svědků jednalo o osoby, které nebyly na místě při samotné střelbě, ale podílely se buď na pozdějším vyšetřování, v případě svědka Václava Chalupy pak na vyšetřování k trestnému činu opuštění republiky. Je třeba uvést, že hodnocení oprávněnosti použití zbraně výše jmenovaným příslušníkům podle tehdejšího zákona a tehdejších předpisů nepříslušelo.

Svědek Josef Hudec (čl. 338-340), který se sám přihlásil jako svědek, potvrdil skutečnosti týkající se narušení ženijního zabezpečení státní hranice i způsob pátrání po „narušiteli" Bližší skutečnosti však k obžalovaným či samotnému poškozenému neuvedl.

Ve znaleckém posudku z oboru balistiky zpracovaného Kriminalistickým ústavem Praha čl. 108-110 byly v podstatě potvrzeny již skutečnosti známé z pitvy zemřelého poškozeného Josefa Blažko, tedy že si zranění nemohl způsobit sám vlastní činností. Nebylo určeno postavení poškozeného a střelce v okamžiku střelby z důvodu absence základních údajů o místě činu, použité zbrani, vzdálenosti střelby a možné variabilitě v postavení poškozeného a poloze hlavy vůči tělu poškozeného. Žádné podstatné skutečnosti nepřinesl ani znalecký posudek stejného ústavu, ze stejného oboru (čl. 266-267). Jde zde jen o výčet TTD samopalu vz. 58 a obecný výčet o možnosti deformace střely. Zpráva o počasí čl. 269 se týká noci z 15. na 16.5.1977, nikoliv z kritické noci ze 14. na 15.5.1977.

Vyšetřovatel ve sdělení obvinění uvedl, že oba použili zbraně v rozporu s tehdy platnými ustanoveními předpisů OSH 1-1, zejména jeho části V. čl. 183 a čl. 192 a nařízení MNB č.70/51 Sb. Státní zástupkyně se v žalobě v této věci nevrací a neuvádí tuto skutečnost.

Pokud jde o samotný článek 183, tak ten hovoří o použití mírnějších prostředků, kdy jedním z mírnějších prostředků je i použití zbraně, a to výstřelem do vzduchu. Článek 192 citovaného předpisu o použití zbraně mimo jiné uvádí „Pohraničník je oprávněn použít zbraně při výkonu své pravomoci v těchto případech: a) proti osobám, které na území republiky **neoprávněně přešly**, nebo se **po území republiky neoprávněně pokoušejí přejít státní hranice a** na výstrahu nezastaví. Tento bod tedy připadá v úvahu při hodnocení použití zbraně.

Tvrzení uvedené ve sdělení obvinění a poté i v obžalobě, že ke stíhání obou obžalovaných v roce 1977 nedošlo z důvodů politických, nemá žádnou oporu v provedených

důkazech. Naopak ze spisu sp. zn. 5 OPn 634/77 tehdejší Vojenské obvodové prokuratury v Plzni vyplývá, že k šetření ohledně oprávněnosti použití služební zbraně bylo prošetřování tehdy věcně a místně příslušnou vojenskou prokuraturou. Výsledkem tohoto šetření bylo usnesení ze dne 01.09.1977, č.j. 5 OPN 634/77-36, kterým bylo rozhodnuto o odložení věci, když nešlo v souvislosti s použitím zbraně a postřelením Josefa Blažko o podezření ze spáchání trestného činu a nebylo na místě věc vyřídit jinak. Věc byla tedy odložena z důvodu oprávněného použití zbraně. Tehdejší prokurátor Vojenské obvodové prokuratury pplk. Šuchman ve svém záznamu na č.l. 33 spisu i přes oprávněné vyhodnocení použití zbraně jednal s velitelem útvaru Pohraniční stráže v Domažlicích, kde mu vytknul, že nebyla dostatečně doceněna činnost vojáků zařazených do clony, a to z hlediska jejich menší připravenosti, a že pro akce ve vnitrozemí je nutné, aby veliteli clon byla věnována větší péče při vydávání obdobných rozkazů pro činnost hlídek ve clonách a otázkám zdůraznění bezpečnostních podmínek při použití zbraně.

Z obecného pohledu jde o otřesnou událost, která dokumentuje zločinnou povahu komunistického režimu, když dne 15.05.1977 byl v obci, která se nacházela již ve vnitrozemí, smrtelně vojáky postřelen člověk. Tito vojáci však byli posledním výkonným článkem aparátu totalitního režimu, který bránil svým občanům ve volném pohybu a upíral jim právo opustit kteroukoli zemi, tedy i vlastní, a vrátit se do své země. Nedovolené opuštění republiky bylo kriminalizováno, na hranicích byly tvořeny ženijní překážky, a ten, kdo se pokusil hranici překonat, vystavoval se nebezpečí smrti. Dělo se tak v rozporu s Všeobecnou deklarací lidských práv, přijatou valným shromážděním OSN v roce 1948 i v rozporu s Mezinárodním paktem o občanských a politických právech, které pro ČSSR nabyla platnost až v roce 1976. Ovšem tehdy devatenáctiletí vojáci základní služby, kteří byli za uvedený incident postaveni nyní před soud, jsou posledními pěšáky, kteří realizovali rozkazy velitelů totalitního režimu, když jim skutečně povaha jejich kroků za situace, v níž zasahují, nebyla známa.

Soudu z provedeného dokazování je samozřejmě zřejmé, že jeden z těchto dvou obžalovaných musel způsobit poškozenému smrtelné poranění. Kdo však toto smrtelné poranění způsobil, se nepodařilo jednoznačně a bez jakýchkoliv pochybností prokázat provedenými důkazy jak v přípravném řízení vyšetřovateli Úřadu pro dokumentaci a vyšetřování zločinů komunismu, tak i v rámci dokazování u hlavního líčení před soudem. Samotné podezření, že jeden z nich způsobil toto smrtelné poranění bez dalšího, k uznání viny nestačí.

Oba obžalovaní, jak bylo uvedeno již výše, tehdejší vojáci základní služby, zařazeni do výcvikového střediska krátce po přísaze, a měsíc a půl po nástupu na vojnu, byli využiti k provedení tzv. clony, tedy překrytí možného postupu narušitele. Jako ostatní vojáci výcvikového střediska byli před nasazením rozkazem informováni o tom, že neznámý „narušitel" se měl pokusit překročit státní hranici. Byli odvezeni na stanoviště, které předem neznali, které jim určil jejich velitel, kde měli kontrolovat, neboli perlustrovat procházející osoby a to s cílem zadržet narušitele. Za účelem zadržení byli vyzbrojeni o samopaly vzor 58 a obdrželi 30 ks ostrých nábojů do samopalů. Nebylo jim tedy známo, na jakém stanovišti se nacházejí, kde prochází státní hranice, zda jsou ve vnitrozemí či v tehdejším hraničním pásmu nebo mimo něj. Oba měli za to, že jsou svými veliteli vysazeni na takovém místě, kde mohou vykonávat svoji pravomoc při zadržení „narušitele". Oba si skutečně poškozeného Josefa Blažko, vzhledem k jeho jednání v místě jejich stanoviště označili jako narušitele a také po jeho útěku z místa a nezastavení na jejich výzvy použili jako mírnějšího prostředku i opakovaně výstřel do vzduchu. Při pronásledování za špatné viditelnosti došlo však k tomu, že jedna ze střel zasáhla poškozeného do hlavy a on na následky tohoto poranění zemřel.

K této tragické události došlo již v intravilánu obce. Povinnosti vojáky dostatečně poučit i o použití zbraně měli před zařazením do clony nepochybně jejich nadřízení velitelé. Ti podle soudu toto dostatečně neučinili a tím, že vydali hlídkám do výzbroje ostré náboje museli počítat i s tím, že vojáci zařazení do clony mohou v rámci své pravomoci a tehdy platných zákonů a předpisů použít též i zbraně, zvláště pak, když tyto předpisy neomezovali teritoriálně místo použití zbraně těmito příslušníky. .Tito velitelé by měli nepochybně nést odpovědnost za své rozkazy. Nikdo z nich však nebyl v této souvislosti v tehdejší době a ani dnes stíhán či dokonce obžalován.

Všechny tyto shora naznačené důkazy potvrzují obhajobu obžalovaných, že se domnívali, že prchající osoba je narušitel, který se pokusil předtím překročit státní hranice a tedy že postupovali podle tehdy platných předpisů a nařízení ministra národní bezpečnosti č. 70/1951 Sb. a na to navazující předpisy OSH 1-1, zejména článek č.192. Oba jednoznačně tvrdí, že jednali v souladu s těmito předpisy a v souladu s daným rozkazem, kdy měli v úmyslu zadržet narušitele, ale neměli jej v úmyslu zranit či dokonce smrtelně poranit. Smyslem použití zbraně ze strany obžalovaných bylo podle nich poškozeného zastrašit, donutit jej, aby zastavil a podrobil se perlustraci, event. zadržení.

Státní zástupce kvalifikoval jednání obou obžalovaných jako trestný čin ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 a 2 tr. zákona ve znění zákona č. 113/73 Sb., spáchání ve formě spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák.. Vzhledem k tomu, že při pronásledování poškozeného použili samopalu vzor 58, ráze 7.62, tedy zbraň hromadně účinnou a navíc za špatných světelných podmínek, dovozuje, že museli vědět, že svým jednáním mohou způsobit i smrt a pro tento případ s tímto museli být srozuměni. Jejich jednání je totiž podle státní zástupkyně pokryto minimálně zaviněním ve formě nepřímého úmyslu. Státní zástupkyně se blíže nezabývá, z čeho dovozuje spolupachatelství u obou obžalovaných.

K této právní kvalifikaci soud pokládá za nutné uvést, že skutek je možno právně kvalifikovat jako trestný čin pokud jsou splněny jeho zákonné znaky zejména uvedené v § 3 tr.zák. a nejsou zde dány zejména okolnosti vylučující protiprávnost, kdy je vyloučena trestní odpovědnost a o trestný čin vůbec nejde. Jako spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. pak tehdy, když trestný čin byl spáchán společným jednáním dvou nebo více osob, přičemž každá z nich zodpovídá jako by trestný čin spáchala sama. Spolupachatelství předpokládá spáchání trestného činu společným jednáním a úmysl k tomu směřující (§ 3 odst. 3 tr.zákona). O společné jednání jde tehdy, jestliže každý ze spolupachatelů skutečně svým jednáním naplní všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, nebo jestliže každý ze spolupachatelů svým jednáním uskuteční jen některý ze znaků skutkové podstaty trestného činu, jež je pak naplněna souhrnem těchto jednání, a nebo jestliže jednání každého ze spolupachatelů je alespoň článkem řetězu, přičemž jednotlivé činnosti článku řetězu směřují k přímému vykonání trestného činu a ve svém celku tvoří jeho skutkovou podstatu a působí současně. Úmysl při spolupachatelství musí směřovat ke spáchání trestného činu společným jednáním. Tím se odlišuje spolupachatelství od souběžného pachatelství několika osob. U spolupachatelství se tedy vyžaduje společný úmysl, zahrnující jak jejich společné jednání, tak sledování společného cíle (tzn. použít porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestným zákonem). Nejde tedy o spolupachatelství, když pachatelé souběžně útočí proti témuž předmětu útoku, ale každý z nich sleduje jiný záměr. Podle soudu v tomto projednávaném případě nebyl prokázán společný úmysl k zasažení poškozeného střelou ze střelné zbraně či dokonce jeho usmrcení. Úmyslem obou obžalovaných bylo zadržet osobu, kterou si označili jako narušitele, za použití tehdy zákonných prostředků. Je naprosto nelogické, aby jejich společný úmysl směřoval k ublížení na zdraví, či usmrcení osoby, přičemž by tento společný úmysl

měla vykonat pouze jedna osoba, když sami měli stejnou výzbroj, stejný samopal a a každý z nich tedy mohl poškozeného zasáhnout svým samopalem, zranit jej či usmrtit. Nebylo zjištěno, kdo vypálil zraňující či smrtící střelu. Nebylo ani prokázáno tvrzení ve skutkové větě obžaloby, že by obžalovaný byl střelou zasažen při jeho zakolísání a následném pádu na zem. Naopak ve znaleckém posudku, prováděném v souvislosti s pitvou, tehdy přibraní znalci uvedli, že lze připustit, že zásah střelou vypálenou druhou osobou na téže výškové úrovni je možný za předpokladu, že se postižený vzpřimoval z polohy vleže na břiše, vztyčil, případně až lehce zaklonil hlavu. Střelec musel stát vlevo vzadu od zasaženého. Mohl však stát i v ose těla postiženého, pokud by se tento v okamžiku zásahu projektilem otáčel obličejem mírně doprava a lehce vzhůru. Jde tedy o naprosto alternativní závěr, který bez dalších důkazů nelze jednoznačně konkrétně uvést..

Ani u jednoho z obžalovaných nebyla prokázána příčinná souvislost mezi jednáním a smrtelným zraněním poškozeného. Nebylo jednoznačně prokázáno, který z obžalovaných ze zbraně vystřelil smrtící střelu. Všechny důkazy, které byly provedeny v průběhu hlavního líčení potvrzují obhajobu obžalovaných Jiřího Čepla a Milana Kubce, že se domnívali, že postupují při vykonávání své pravomoci i při použití zbraně podle tehdy platných předpisů.

Soud má za to, že nebyla prokázána subjektivní stránka jakéhokoli trestného činu, když oba obžalovaní jednoznačně věděli, že se pohybují na území státu, měli plnit rozkazy, které jim byly vydány jejich veliteli před vysazením na jim neznámé místo. Z chování samotného poškozeného měli za to, že se jedná právě o narušitele, který jim byl označen jejich veliteli, k jehož zadržení byli vysláni, a tak že jednají v souladu s předpisy včetně že zbraň použili ve smyslu tehdy platných zákonů a služebních předpisů. Bylo prokázáno, že poškozený Jozef Blaško nebyl zde náhodně pohybující se osobou, ale tou, která se pokusila narušit státní hranici a která při spatření jiné hlídky Pohraniční stráže na státní hranici se nepodrobila perlustraci a dala se na útěk do vnitrozemí. Bylo prokázáno, že tento poškozený při spatření hlídky, kterou tvořili oba obžalovaní, se nepodrobil perlustraci, naopak se dal na útěk, na výzvy obou obžalovaných nezastavil a prchal směrem do vnitrozemí. Nezastavil ani na varovné výstřely do vzduchu. Nebyl prokázán žádný úmysl obžalovaných poškozeného Josefa Blažko střelbou poranit či dokonce usmrtit. Nelze proto vyloučit ani to, že šlo o náhodnou událost vyplývající z nezkušenosti obžalovaných se střelbou ze samopalu, zejména, když nebyli cvičeni ke střelbě za pochodu či za běhu

Trestní odpovědnost obou obžalovaných je třeba hodnotit podle ust. § 15 tr. zákona o oprávněném použití zbraně. Podle tohoto ustanovení trestný čin spáchá ten, kdo nepoužije zbraně v mezích svého zmocnění, v tomto případě v mezích nařízení min.národní bezpečnosti č.70/1951 Sb. a na toto navazující předpisy OSH 1-1, zejména článek 192 písm. a). Podle těchto předpisů byl pohraničník oprávněn při výkonu služby použít zbraň proti osobám, které neoprávněně přešly státní hranici, nebo se ji pokoušely přejít a na výstrahu nezastavily. Místo, kde mohli pohraničníci užít zbraně, nebylo bohužel tehdejšími předpisy definováno, a nebylo omezeno na konkrétní místo, jako např. na místo pohraničního pásma, blízko státních hranic a podobně. Oba obžalovaní byli vysláni do hlídky s odůvodněním, že mají zasáhnout proti narušiteli státní hranice, tedy proti osobě, která se pokusila přejít státní hranici. Oba zasahovali na území tehdejšího ČSSR ve smyslu tehdejších předpisů. Osoba, proti které zasahovali, se útěkem snažila vyhnout kontrole, přičemž před hlídkou začala utíkat a nezastavila ani při použití mírnějších prostředků, tedy zbraně do vzduchu. Podle vyšetřování tehdejší Vojenské obvodové prokuratury se skutečně jednalo o osobu narušitele, tedy o osobu, která se pokusila překročit státní hranici ve směru do Spolkové republiky Německo, a použití zbraně bylo vyhodnoceno jako použití oprávněné. Je zřejmé, že zákony a předpisy i samotné

rozkazy z dnešního pohledu tehdy byly špatné, odporovaly lidským právům. Tyto skutečnosti však nemohli tito dva obžalovaní vzhledem ke svému postavení ovlivnit a tyto skutečnosti stály tedy mimo ně.

Soud dospěl k závěru, že oba obžalovaní vzhledem k výše uvedeným skutečnostem, použili služební zbraně ve smyslu § 15 tr. zákona tehdy účinného, v mezích zmocnění příslušných zákonných předpisů, a proto soud má za to, že tehdy oba zbraně použili v mezích tehdy platného zákona. Proto soud oba obžalované podle § 226 písm. b) tr. řádu zprostil v plném rozsahu obžaloby, když skutek popsaný v obžalobě není jiným dalším trestným činem.

S ohledem na zprošťující rozsudek by soud poškozeného či nástupce poškozeného za normálních okolností, pokud by uplatňoval svůj nárok, odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních podle § 229 odst. 3 tr.ř.. Nástupce poškozených rodiče Josef a Hana Blaškovi uplatnili nárok na náhradu škody až v průběhu hlavního líčení, v době kdy již probíhalo dokazování a proto soud ve smyslu § 206 tr. řádu s § 44 odst. 3 tr. řádu usnesením vyslovil, že nemohou uplatňovat v hlavním líčení proti oběma obžalovaným svůj podaný nárok náhradu škody.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku je přípustné odvolání, které je možno podat do osmi dnů ode dne doručení opisu rozsudku k Vrchnímu soudu v Praze prostřednictvím soudu zdejšího.

V Plzni dne 20.11.2001

Předseda senátu:
JUDr. Zdeněk **M i n a ř í k**
v.r.

Za správnost: Zdeňka Holá